

Korpusová lingvistika – 4

Budování korpusů

Mluvené korpusy

Mgr. Dana Hlaváčková, Ph.D.

CJBB105

Budování korpusů

- specifikace cíle a účelu korpusu
- specifikace cílové skupiny uživatelů
- specifikace typu korpusu
- výběr a sběr jazykového materiálu
- autorská práva
- zpracování textů – vertikál, kódování
- vnitřní a vnější značkování
- hardwarové a softwarové vybavení
- personální zajištění a finanční podpora

Budování korpusů podle jejich typu

- tradiční synchronní psané korpusy
- webové synchronní psané korpusy
- specializované korpusy
- mluvené korpusy

Budování tradičních korpusů

- **Český národní korpus** (korpus.cz)
- výběr textů – vyváženost a reprezentativnost korpusu
- dohody s poskytovateli textů (autorská práva)
- texty v elektronické podobě
 - odstranění netextového obsahu (obrázky, grafy, tabulky)
 - sjednocení kódování
 - záznam metatextových informací (autor, dílo, rok vydání)
 - vertikál – tokenizace
 - atributy – **poziční** (*word, lemma, tag*) a **strukturní** (*opus, doc, s*)
 - lemmatizace a morfologické značkování

Budování webových korpusů

- Centrum zpracování přirozeného jazyka FI MU, **czTenTen12**
- **Sketch Engine** (ske.fi.muni.cz)
- autorská práva – veřejně dostupné texty na Internetu
- web crawler **SpiderLing** – stahování textů
- **jusText** – odstranění boilerplate (netextového obsahu) z webové stránky
 - vybírá text obsahující celé věty
- **onion** (ONE Instance ONLY) – odstranění duplikátů
- **chared** (character encoding) – sjednocení kódování, pro řadu jazyků
- **Corpus Architect** – tvorba korpusů
 - nahrávání textů v elektronické podobě uživatelem
- **WebBootCaT** – texty z webu
 - seed words (klíčová slova)
 - URLs (adresy webových stránek)

Budování mluvených korpusů – nahrávka

- specifikace typu zaznamenané promluvy
 - monolog – dialog
 - formální – neformální (poloformální)
 - připravená – nepřipravená
- specifikace délky nahrávky
- specifikace mluvčích a **sociolingvistických kategorií** (pohlaví, věk, vzdělání, teritoriální zařazení), vyváženost korpusu
- autorská práva (prohlášení nahrávajícího) a anonymizace citlivých údajů
- pořízení kvalitní digitální nahrávky (diktafony), příp. úprava nahrávky (oříznutí)

Budování mluvených korpusů – přepis

- korpusy řady ORAL – spontánní dialogy
- přepis nahrávek podle stanovených pravidel
- nástroj ELAN, dříve Transcriber
- **segmentace** přepisu a synchronizace segmentů
- **ortografický přepis**, fonetický přepis, ORTOFON (2017)
- **pauzová interpunkce**
- hezitační a jiné zvuky, přeřeknutí, smích, citoslovce, nesrozumitelné úseky, neverbální zvuky
- **simultánní úseky**
- ideál – **multimediální korpus**, např. DIALOG (ÚJČ)

Volume: 100

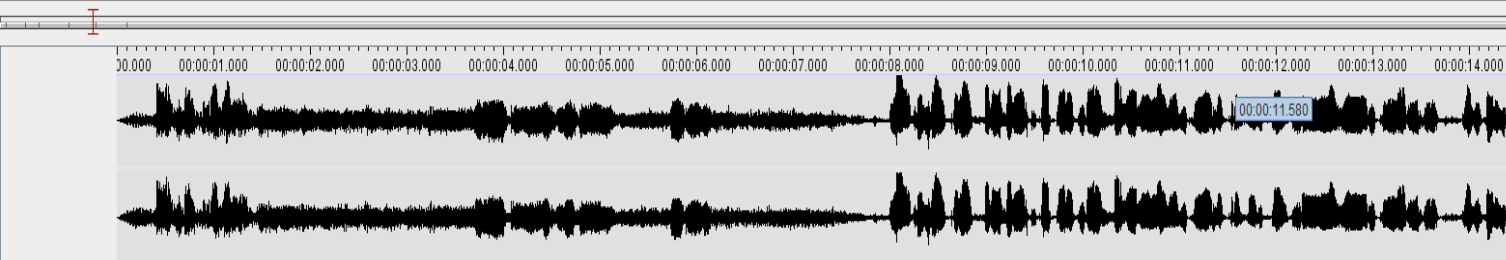
Rate: 100

Volume slider: 100 (range 0-100)

Rate slider: 100 (range 0-200)

00:00:14.916 Selection: 00:00:00.000 - 00:00:00.000 0

Playback controls: Stop, Previous, Play/Pause, Next, Full Screen, Repeat, Shuffle, Undo, Redo, Home, End, Up, Down, Left, Right, Selection Mode, Loop Mode, Speaker icon.

Time	00:00:00.000	00:00:01.000	00:00:02.000	00:00:03.000	00:00:04.000	00:00:05.000	00:00:06.000	00:00:07.000	00:00:08.000	00:00:09.000	00:00:10.000	00:00:11.000	00:00:12.000	00:00:13.000	00:00:14.000	
0 ort	Bylo šest hodin.		Český rozhlas Brno,				zprávy.	Návrh zákona, který by městské policie zbavil možnosti měřit rychlost aut, se mnohým městům nelíbí.					Ředitel zlí			
0 fon																
0 meta																
1 ort																
1 fon																

Pražský mluvený korpus

- první korpus mluvené češtiny, **675** tis. slov
- autentická mluvená čeština, tematicky nesespecializovaná
- z městského prostředí Prahy a jejího okolí
- neformální dialogy, poloformální řízený rozhovor (dotazník)
- magnetofonové nahrávky (**304**), přepis do MS Word
- z let **1988–1996**, odrážejí jazyk jak konce předchozího společenského období, tak začátek nového
- pravidla přepisu ortografická, pro obecnou češtinu
- větná interpunkce

Brněnský mluvený korpus

- první korpus mluvené češtiny z oblasti Moravy, **490** tis. slov
- běžně mluvený jazyk z městského prostředí Brna
- **250** anonymních magnetofonových nahrávek z let **1994–1999**, **294** mluvčích
- prolíná se středomoravský interdialekt s obecnou češtinou
- v oblasti slovní zásoby zbytky někdejšího soužití brněnské češtiny s německým jazykem a vliv brněnského slangu (hantecu)
- neformální a poloformální dialogy
- v pravidlech přepisu zohledněna specifika brněnské mluvy
- pauzová interpunkce

Korpusy řady ORAL

- **ORAL2006** – mluvená čeština z celé oblasti českých nářečí
- 221 nahrávek z let 2002–2006
- pouze neformální dialogy, přátelský vztah mezi mluvčími
- 111,5 hodin, 1 000 798 slov od 754 mluvčích
- **ORAL2008** – plně vyvážený v základních sociolingvistických kategoriích (pohlaví, věk, vzdělání, oblast pobytu v dětství)
- 297 nahrávek z let 2002–2007
- výhradně neformální situace
- 115 hodin, 1 000 097 slov od 995 mluvčích

Korpusy řady ORAL

- **ORAL2013** – nahrávky pořízeny v Čechách, na Moravě i ve Slezsku
- 835 nahrávek z let 2008–2011
- 2 785 189 textových slov, tj. celkem 3 285 508 pozic
- 2 544 mluvčích, z toho 1 297 unikátních
- délka téměř 300 hodin

Korpusy řady ORAL

- **ORAL** – sjednocuje předchozí korpusy
- (+ ORAL-Z)
- nevyvážený, referenční
- 5,4 mil. slov
- snaha o sjednocení transkripce
- lemmatizace a morfologické značkování

Korpus ORTOFON

- plně vyvážený
- ortografická a fonetická transkripce
- lemmatizace a morfologické značkování
- cca 1 mil. slov z let 2012–2017

Korpus DIALEKT

- 100 tis. slov, referenční
- dialektologická a ortografická transkripce
- celé území ČR, dělení dle Mapy nářečních oblastí ČR
- starší část 50.–80. léta 20. st.
- novější část 90. léta – současnost
- starší generace (nad 60. let)
- řízený rozhovor (osvědčená témata)
- lemmatizace a morfologické značkování